

Paratuberculose is een ongeneeslijke darminfectie die vooral in de zoogkoeienhouderij lastig te bestrijden is. Door zogen wordt de bacterie onder de jongste generatie verspreid. Paratuberculose houdt zo'n 15 procent van de zoogkoeienbedrijven in haar greep.

Als Luc De Meulemeester een schatting moet maken, geeft hij aan dat bij een zes jaar geleden uitgevoerde screening bleek dat 10 tot 15 procent van de bedrijven besmet is met paratuberculose. 'Melk-én vleesveebedrijven', voegt de dierenarts van de Dierengezondheidszorg (DGZ) in Vlaanderen toe. 'Bij melkveebedrijven betekent het dat 20 tot 25 procent van de bedrijven met para-tbc te maken heeft.' Zoogkoeienbedrijven met witblauwen halen deze percentages lang niet, terwijl de gevallen bij Blonde d'Aquitaine-fokkerijen wel op dit niveau liggen, aldus De Meulemeester. 'Zij zijn erfelijk veel gevoeliger voor para.' De besmetting met para-tbc lijkt vooral op zoogkoeienbedrijven in Nederland voor

te komen. In België horen veterinair veel minder klachten. In zoogkoeienlanden als Engeland en Frankrijk is para ook een bekend fenomeen. Bij veestapels met oudere dieren en bij de moeder zogende kalveren ziet de darminfectie kans flink uit te breiden. In België kent de bedrijfsvoering van witblauwe zoogkoeien vaak een kunstmatige opfok in combinatie met een hoge omloopsnelheid en dus een jonge veestapel. Daar speelt para minder.

Bestrijdingsprogramma

Voor Nederlandse melkveebedrijven loopt er inmiddels een vrijwillig bestrijdingsprogramma voor para-tbc. Voor België is het in de maak. Vooral door een mogelijk verband tussen para-tbc en de

De meest effectieve bestrijding van para-tbc is koe en kalf direct scheiden na de geboorte

ziekte van Crohn speelt de parabestrijding in de melkveehouderij sterker dan bij zoogkoeien. Bij houders van zoogkoeien loopt dit bestrijdingsprogramma nog niet, terwijl de nood bij die groep ook zeer hoog is, weet Peter Franken van de Gezondheidsdienst voor Dieren. 'Er zijn zoogkoeienbedrijven die een enorm probleem hebben. De marges zijn klein en het enige wat je hebt is de uitstoot van kalf en koe. Als door para een vervroegde afvoer of sterfte ontstaat, blijft er van de verdiensten al helemaal niets over.' Het meest effectieve advies om de para te voorkomen is: haal de kalveren zo snel mogelijk bij de moeder weg en fok ze kunstmatig op. Maar dat maakt bestrijding juist ook zo lastig, want volgens Franken is zo'n systeem een gruwel voor iedere zoogkoeienhouder en eigenlijk onmogelijk om uit te voeren. Hij heeft echter wel een alternatief. 'Het testen en opruimen van zwaar besmette dieren. Dat moeten rundveehouders wel een paar jaar volhouden.' Door middel van bloedonderzoek zijn de dieren met een zware parabesmetting op te sporen in de veestapel. Door deze dieren af te voeren vermindert de besmettingsdruk. 'Natuurlijk moeten ook hun kalveren afgevoerd worden, want er is een grote kans dat zij ook besmet zijn', voegt Franken toe.

Alice Booij

Dodelijke moe dermelk

Para-tbc alleen te bestrijden door kunstmatige opfok kalf of strenge selectie

Vragen en antwoorden rondom paratuberculose

Wat is para-tbc?

Paratuberculose is een darminfectie bij herkauwers en wordt veroorzaakt door een bacterie. Runderen die in hun eerste levensjaar besmet zijn met deze bacterie ontwikkelen een ongeneeslijke darminfectie die langzaam verloopt. Pas op een leeftijd van twee tot zes jaar zijn de ziekteverschijnselen waarneembaar.

Hoe herken je para-tbc?

In het beginstadium daalt de melk- en vleesproductie en valt de haarkleur op. Veehouders die de verschijnselen van para-tbc kennen, zullen deze signalen vrij snel herkennen. Het duidelijkste signaal van para-tbc is aanhoudende diarree waarbij gasballetjes zichtbaar zijn. De dieren verliezen conditie ondanks een goede eetlust. De melkgift daalt en

het geboortegewicht van de kalveren is laag. Koorts hebben de dieren niet. Uiteindelijk treedt sterfte op. Per klinisch geval in de melkveehouderij wordt de schade geschat op negenhonderd euro.

Is para-tbc te genezen?

Nee. Een vaccin waarmee de uitval terug te dringen is, is niet meer beschikbaar en dat komt er de eerste jaren ook niet. De bestrijding van para betekent het opsporen en afvoeren van besmette dieren én het nemen van maatregelen tegen insleep en verspreiding van de ziekte.

Hoe wordt para-tbc verspreid?

Dieren die besmet zijn verspreiden de bacterie met name via mest, melk en biest. Infectie vindt

vooral plaats via de bek. Bij koeien in een vergevorderd stadium van para-tbc is het ook mogelijk dat het ongeboren kalf via de baarmoeder wordt besmet. Buiten het dier kan de para-tbc-bacterie lang overleven, in oppervlaktewater zelfs een jaar. Door blootstelling aan zonlicht (UV-straling) of door verhitting (meer dan 80 graden) gaat de bacterie snel dood.

Vooral in de zoogkoeienhouderij is de verspreiding een probleem?

Ja, want de kalveren zuigen bij hun moeder en via de melk worden ze besmet. Bovendien zijn runderen vooral in hun eerste levensjaar vatbaar voor een besmetting. Hoe jonger, hoe gevoeliger. Bij het bestrijden van para wordt aangeraden het kalf zo snel mogelijk bij de koe weg te halen om een besmetting te voorkomen.

Hoe moet dat dan bij zoogkoeien?

Het beste is een kunstmatige opfok. Zo gauw het kalf geboren is, moet het meteen weggehaald worden bij de moeder, zodat het kalf geen biest krijgt. Voorkom aanraking met mest. Als alternatief noemen dierenartsen de mogelijkheid besmette dieren op te sporen met bloedonderzoek en af te voeren. Let ook op geiten; zij zijn vaak besmet met para-tbc en scheiden de bacterie uit. Huisvest geiten apart en laat ze niet grazen op weiden voor jongvee.

Hoe spoor ik dieren met para-tbc op?

Bloedonderzoek geeft het snelst uitsluitsel over de status van een dier. Mestonderzoek is betrouwbaarder, maar het duurt langer voor de uitslag bekend is. Dat is lastiger managen. Met bloedonderzoek komt tachtig procent van de

hoge uitscheiders eruit. Niet alle besmette dieren hebben afweerstoffen in het bloed, dus bij het testen is de kans aanwezig dat er enkele tussendoor glippen. Een jaarlijkse herhaling van het bloedonderzoek verhoogt de betrouwbaarheid. Het bloedonderzoek is te combineren met onderzoek naar andere runderziekten zoals leptospirose. Dit kan van tevoren bij de dierenarts worden aangegeven. Het bloedonderzoek kost zo'n zes euro per dier.

Wat te doen met dieren die para-tbc hebben?

Opruimen. Zijn er in een koppel slechts één of twee dieren met afweerstoffen waarbij geen verschijnselen van para-tbc zijn waargenomen, dan luidt het advies: een mestkweek uitvoeren. Hebben meer dieren afweerstoffen, dan

is er geen bevestigingsonderzoek nodig. Het is vrijwel zeker dat het bedrijf besmet is. Als de veestapel sterk besmet is, dringt de vraag zich op of de hele veestapel vervangen zou moeten worden. Bij verkoop moet de koper op de hoogte worden gebracht van afweerstoffen bij het betreffende dier, ook als is het verkocht vóór de uitslag van het onderzoek bekend werd.

Kan de bacterie via melk of vlees overgedragen worden op de mens?

Pasteurisatie is voldoende om de bacterie in de melk te doden. Toch bestaat er discussie over een mogelijk verband tussen para-tbc en de ziekte van Crohn. Bij vlees bestaat deze discussie niet.